

شناسایی و اجرای آراء داوریهای خارجی در حقوق ایران^۱

دکتر علی محمد مکرمی

عضو هیئت علمی دانشکده علوم قضایی و خدمات اداری

مقدمه

بحث "شناسایی و اجرای آراء داوریهای خارجی" که موضوعی بسیار با اهمیت در هر سیستم حقوقی، از لحاظ تئوری و عملی، می باشد بسیار گسترده است که در اینجا سعی می شود در حد مختصر و کلی، مطالبی تقدیم می شود.

مطالب مطروحه در این مقاله در عناوین زیر خلاصه می شود:

۱- کلیات

۲- سیستمهای شناسایی و اجرای احکام خارجی (عام)

۳- سیستمهای شناسایی و اجرای آرای داوریهای خارجی (خاص)

۴- حقوق بین الملل و قراردادهای موجود در مورد شناسایی و اجرای آرای داوریهای خارجی

۵- بحث تطبیقی در مورد شناسایی و اجرای آراء داوریهای خارجی

۶- شناسایی و اجرای آراء داوریهای خارجی در ایران و،

۷- نتیجه گیری .

۱- مقاله حاضر متن سخنرانی است که با همین عنوان در سمیناری که در "مجمع آموزش عالی قم" (دانشگاه تهران) برگزار گردید، ارائه شده است.

۱- کلیات

تحت این عنوان باید مطالبی مانند :

- الف - نحوه رسیدگی و حل و فصل دعاوی بین‌المللی ،
 - ب - اهمیت داوری در تجارت ملی، خارجی و بین‌المللی ،
 - ج - اهمیت اجرای آرای داوریهای خارجی ، و
 - د - انواع داوریهای بین‌المللی
- را مورد بررسی مختصر قرار داد.

الف - نحوه رسیدگی و حل و فصل دعاوی بین‌المللی

امروزه دعاوی بین‌المللی عموماً از سه طریق رسیدگی و حل و فصل می‌شوند :

اول - سازش (Conciliation) ،

دوم - داوری (Arbitration) ،

سوم - مراجع قضایی (Judicial proceedings) ،

که هر یک از آنان دارای قواعد و مقررات خاص خود در حقوق بین‌الملل بوده و این قواعد و مقررات در دهه‌های اخیر از شکل عرفی خود بصورت مدون و قراردادی در آمده است.

در سازش، همانگونه که در مقررات مختلف بین‌المللی موجود، از جمله قواعد و مقررات

۱۹۲۵ سازش و داوری اتاق بازرگانی پاریس ، و اصلاحی ۱۹۸۸ (ICC Rules of conciliation and Arbitration)

آمده است طرفین دعوی یک یا چند میانجی را جهت ارائه راه‌حل برای پایان

بخشیدن به اختلافات خود معرفی و انتخاب می‌نمایند. لیکن هیچ راه‌حلی لازم‌الاجراء نخواهد بود،

مگر اینکه مورد توافق طرفین اختلاف واقع شود. در صورتی که راه‌حل ارائه شده توسط آنان مورد

قبول طرفین دعوی قرار نگیرد آنان موظف به راه‌حلی دیگر بوده تا زمانی که راه‌حلی ارائه گردد که

مورد قبول هر دو طرف دعوی قرار گیرد.

اما در داوریهای بین‌المللی، که امروزه بیش از ۹۰٪ دعاوی تجاری بین‌المللی از آن طریق حل

و فصل می‌گردد، طرفین دعوی با توافق و اختیار خود کلیه ارکان آنرا تشکیل می‌دهند. تعیین داوری

داوران، مقررات ماهوی، شکلی و ادله اثبات دعوی، مقر داور، زیان داور، نحوه رسیدگی، نحوه صدور و لازم‌الاجراء شدن حکم، ضمانت اجرای حکم و ... تماماً با توافق طرفین دعوی، می‌باشد اما پس از صدور حکم، طرفین ملزم به رعایت و اجرای حکم صادره از طرف داور یا داورها می‌باشند. امروزه داوریه‌های بین‌المللی دارای قواعد و مقررات مدون مدلی، و در بعضی از موارد مصوبه، ماهوی و شکلی در حقوق بین‌الملل می‌باشد.

در مورد رسیدگی قضایی، مراجع قضایی ملی کشورها، همچون گذشته به دعاوی بین‌المللی خصوصی، که معمولاً یکی از طرفین دعوی از اتباع بیگانه می‌باشد، رسیدگی و اقدام به صدور و حکم مقتضی می‌نمایند.

ب- اهمیت و فواید داور، خارجی و بین‌المللی

امروزه کمتر تاجر بین‌المللی مایل به رجوع به مراجع قضایی ملی کشورها، برای حل و فصل اختلافات خود با سایر تاجر بین‌المللی و یا حتی دولت‌ها می‌باشد.

قابل پیش‌بینی بودن قوانین و مقررات ماهوی، شکلی، اثباتی ملی کشورها و نهایتاً قابلیت تقلب داشتن آنان و در کنار آن عدم اطلاع تاجر بین‌المللی از قوانین و مقررات ملی کشورهای مختلف برای تبعیت این مقررات، بیطرف نبودن مراجع قضائی ملی کشورها در اینگونه دعاوی، عدم امکان رسیدگی تخصصی و صنفی در این دعاوی توسط قضات ملی کشورها، عدم صلاحیت محاکم ملی در بسیاری از دعاوی تجاری بین‌المللی، عدم امکان حل مسالمت‌آمیز اختلافات توسط محاکم ملی کشورها، و پرهزینه و طولانی بودن رسیدگی در مراجع ملی کشورها از یکطرف، و از طرف دیگر رسیدگی تخصصی توسط داور یا داوران در داوریه‌های بین‌المللی، سرعت در داور، کم هزینه بودن، محرمانه بودن داور، جلوگیری از تقلبات نسبت به داور، حل مسالمت‌آمیز اختلافات و حفظ منافع طرفین - بدلیل انتخابی بودن داوران توسط طرفین - دارا بودن صلاحیت در کلیه اختلافات و موارد تفسیری و تکمیلی قراردادی تجاری و از همه مهمتر امکان اجراء بهتر و سریعتر احکام داوریه‌ها و دلایل دیگری، که فرصت بیان و ذکر آنان نمی‌باشد، باعث شده است که امروزه اکثریت دعاوی تجاری بین‌المللی از طریق داوریه‌های بین‌المللی رسیدگی و حل و فصل شود. بطوریکه اگر در مبادلات بین‌المللی، داور را از زمره رسیدگی‌ها خارج کنیم کمتر تاجر حاضر است با تاجر تبعه کشور دیگر

معامله نماید زیرا نسبت به آینده رابطه قراردادی و تجاری خود و تعهدات و آثار حاصله و ضمانت اجراء آن و نیز رسیدگی و رای و اجراء آراء، بی اطلاع و هراسان می باشد. بطوریکه می توان ادعا کرد که تجارت و مبادلات بین المللی بدون داوری بین المللی امکان ادامه حیات در صحنه بین المللی ندارد.

ج - اهمیت اجراء آرای داوریهای خارجی

معمولاً تجار و بازرگانان کشورهای دیگر - اگر مطمئن نباشند رای صادره برفع خود را در کشورهای دیگری - که معمولاً کشور محل وقوع اموال محکوم علیه است - نمی توانند اجراء نمایند، یقیناً نسبت به معامله با آنگونه اشخاص تغییر عقیده می دهند و لاجرم تجارت و مبادلات اتباع آن کشور و اتباع سایر کشورها کند و بعضاً غیرممکن می شود. دلیل اصلی این امر این است که غالباً تجار بیگانه مایل به رجوع به مراجع قضایی ملی کشور طرف اختلاف خود نمی باشند.

بنابراین شرط روان بودن و ادامه حیات تجارت خارجی و بین المللی یک کشور، و حتی شرط امکان تجارت خارجی و بین المللی یک کشور به امکان اجراء یا عدم اجراء آراء داوریهای خارجی در آن کشور بستگی دارد. درحقیقت این امر قلب تپنده حیات تجاری و اقتصادی یک کشور است. متأسفانه مکانیزم فعلی حقوق بین الملل به گونه ای است که امروزه تحصیل و اخذ احکام بین المللی به مراتب راحت تر از اجراء آنان می باشد، تا جایی که عده ای معتقدند تحصیل حکم در دعاوی ۰ (٪) و اجراء آن ۹۰٪ کار می باشد.

د - انواع داوریهای بین المللی

داوری های بین المللی از دیدگاههای مختلف در حقوق داوری های بین المللی تقسیم بندی شده اند. زمانی آنها را از لحاظ فلسفه وجودی به داوری های موردی و نهادی تقسیم کرده اند و زمانی از نظر موضوعی به داوری های تجاری و غیر تجاری و یا براساس تعداد داوران به داوریهای "تک داوری" و داوریهای "هیاتی" تقسیم شده اند. یکی از انواع تقسیم بندیهای داوریهای بین المللی، تقسیم آن از لحاظ جغرافیای رسیدگی است که داوری ها را به:

۱- داوری های داخلی ۲- داوری های خارجی ۳- داوری های بین المللی

تقسیم کرده است.

داوری های داخلی به داوری هایی می گویند که مقرّ آنان در چهارچوب جغرافیایی یک کشور باشد و

رسیدگی به دعاوی داخلی یک کشور نماید. داوری های بین المللی نیز به داوریهایی می گویند که در داخل و یا خارج از جغرافیای سیاسی یک کشور باشد لیکن موضوع رسیدگی داوری یک دعوی بین المللی باشد و در آن اعمال حاکمیت هیچ کشور خاصی نشده باشد. بالعکس، داوری های خارجی داوری هایی است که مقر آنها خارج از خاک جغرافیای سیاسی یک کشور است و در آن حاکمیت سیستم حقوقی یک کشور اعمال شده باشد.

پس منظور از آراء داوریهای خارجی، آراء صادره از مراجع داوری است که مقر آنها در خارج از جغرافیای سیاسی جمهوری اسلامی ایران است نه خارج از جغرافیا و حاکمیت حقوقی ایران. زیرا ممکن است بر دعوی موضوع اینگونه داوریهها، براساس توافق طرفین دعوی، داورهای آنان و یا قواعد حل تعارض قوانین، قوانین ماهوی یا شکلی یا اثباتی جمهوری اسلامی ایران حاکم باشد.

۲- سیستم های شناسایی و اجرای احکام خارجی (عام)

در رابطه با شناسایی و اجرای احکام خارجی بطور اعم و شناسایی و اجرای آراء داوری های خارجی بطور اخص، کشورها و سیستم های حقوقی موجود، دارای سیستم های واحد و متحدالشکلی نیستند. بدین صورت که برخورد با حکمی که از یک کشور صادر می شود در کلیه کشورهای دیگر جهان، مطابق با یک سیستم واحد نمی باشد. در این رابطه کشورهای جهان ممکن است از یکی از چهار سیستم زیر پیروی و تبعیت نمایند:

الف - سیستم کنترل محدود

در این سیستم وقتی یک حکم خارجی ارائه شود قاضی مقر دادگاه برای شناسایی و نهایتاً اجرای حکم ارائه شده، حکم را از بعضی جهات و شرایط، که قبلاً توسط قانون و یا رویه قضایی مشخص شده است باید کنترل نماید. ایتالیا، ایرلند، انگلیس، آمریکا و جمهوری اسلامی ایران از جمله کشورهایی هستند که از این سیستم پیروی می نمایند.

ب - سیستم کنترل نامحدود

در این روش یک کنترل کلی روی حکم خارجی انجام می شود و در نتیجه آن قاضی می تواند حکمی را عیناً به همان صورت که هست بپذیرد و یا رد نمایند. مانند بلژیک که تغییر در حکم خارجی

را اجازه نمی‌دهد.

ج - سیستم رد مطلق

در این سیستم بدلیل عدم اعتمادی که به قضات خارجی دارند چون تصور می‌کنند ممکن است قاضی هم وطن خود را به یک خارجی ترجیح دهند، به هیچ‌عنوان حکم خارجی اثری نداشته صرفاً اثر یک سند را دارد و از اجرای حکم خارجی امتناع می‌ورزند مانند هلند، لوکزامبورگ، سوئیس، فنلاند و بلغارستان.

د - سیستم تجدیدنظر مطلق

در این روش قاضی نسبت به حکم خارجی دارای اختیارات کامل است و می‌تواند هرگونه تغییر اصلاحی نسبت به حکم خارجی بنماید و حتی می‌تواند حکم جدیدی را جانشین آن نماید فرانسه از جمله کشورهایی است که از این سیستم پیروی می‌نماید.

طبیعی است که ممکن است کشوری درحالی که یکی از روشهای فوق را می‌پذیرد شرط عمل متقابل و قراردادهای بین‌المللی و عرف و عادت بین‌المللی را نیز در اجرای احکام کشورهای مختلف دخالت دهد.

۳- سیستم‌های شناسایی و اجرای آرای داوری‌های خارجی (خاص)

با اغماض بعضی اختلافات جزئی و علیرغم شرائط گوناگون، بدلیل وجود مقررات و کنوانسیون‌های بین‌المللی، با عنایت به نقش این کنوانسیون‌ها، سیستم‌های شناسایی و اجرای آراء داوری‌های خارجی، در حقوق بین‌الملل را، می‌توان به سه سیستم مشخص:

الف - سیستم مختلط،

ب - سیستم شناسایی وسیع بدون اتکا به قراردادهای بین‌المللی

ج - سیستم شناسایی محدود

تقسیم نمود که مطالبی مختصر در مورد هر کدام بیان می‌گردد.

الف - سیستم مختلط

کشورهایی که از این سیستم پیروی می‌نمایند اجرای آراء داوری خارجی را از طرفی مشروط بر

حقوق داخلی و رویه قضایی خود و از طرف دیگر مستند به قراردادهای چند جانبه و دوجانبه خود می‌نمایند. انگلیس و فرانسه از جمله این کشورها می‌باشند.

ب - سیستم شناسایی وسیع بدون اتکا به قراردادهای بین‌المللی

در این سیستم تفاوتی بین آرای داوری‌های داخلی و خارجی وجود ندارد و محکوم‌له رای داوری راه، اعم از داخلی و یا خارجی می‌تواند برای اجرا به دادگاه ذیصلاح اینگونه کشورها تقدیم نماید.

ج - سیستم شناسایی محدود

این گونه کشورها به هیچ‌یک از قراردادهای بین‌المللی نپیوسته‌اند و فقط مقررات حقوقی داخلی خود، که برای اجرای داوری‌های داخلی دارند، برای شناسایی و اجرای آراء داوری‌های خارجی اعمال می‌نمایند که یقیناً ایجاد مشکلات متعددی، بدلیل اختلافات شکلی و ماهوی در این دو نوع داوری، برای محکوم‌له می‌نماید.

۴- حقوق بین الملل و قراردادها و اسناد موجود در مورد شناسایی و اجرای آرای داوری‌های خارجی

در مورد شناسایی و اجرای آرای داوری‌های خارجی، حقوق بین الملل دارای سه سند مهم می‌باشد:

الف - پروتکل ۱۹۲۳ ژنودر مورد شرایط داوری

ب - کنوانسیون ۱۹۲۷ ژنودر مورد اجرای احکام داوریه‌های خارجی، که با نظارت جامعه ملل تدوین شد و هدفش اجرای آرای داوری‌های موضوع پروتکل ۱۹۲۳ ژنو بود،

ج - کنوانسیون ۱۹۵۸ در مورد اجرای احکام داوریه‌های خارجی، نیویورک که توسط سازمان ملل در ۷ ژوئن ۱۹۵۹ باتودیع سومین سند تصویب یا الحاق (به استناد ماده ۱۲) حاصل آمد و تاکنون دهها کشور به آن ملحق شده‌اند که در آن سعی شده است نقائص و مشکلات کنوانسیون ۱۹۲۷ ژنورفع شود و به نظر می‌رسد این کنوانسیون بسیار کاملتر و پیشرفته از کنوانسیون ما در خود باشد. مقررات آن رایج‌ترین مقررات حاکم برای شناسایی و اجرای آرای داوریه‌های خارجی می‌باشد، البته باید اشاره کرد که جمهوری اسلامی ایران هنوز به این کنوانسیون ملحق نشده است.

از نکات مهم مربوط به این کنوانسیون می‌توان به مواردی، از جمله نکات زیر عنایت نمود:

اول - اینکه مفاد این کنوانسیون فقط شامل آرای صادره داوری در کشورهای متعاقد می‌باشد. بنابراین نمی‌توان برای درخواست شناسایی و اجرای آن در کشوری که عضو کنوانسیون است، حکم کشوری که عضو کنوانسیون نیست را مستند قرار داد.

دوم - اینکه در این کنوانسیون شرایط شناسایی و اجرای آرای داوری‌های خارجی بسیار ساده و روان است.

سوم - اینکه آرای داوری‌های موضوع این کنوانسیون، داوریهائی است که دارای موافقت‌نامه داوری کتبی باشند.

چهارم - اینکه کشورهای متعاقد، حکم داوری صادره از کشور عضو دیگر را در کشور خود لازم‌الاجراء می‌دانند و آنرا مطابق مقررات آئین دادرسی محل شناسایی و اجراء می‌نمایند.

پنجم - اینکه موارد ابطال رای داوری خارجی در این کنوانسیون ممکن است ولی باید دارای شرایط زیر باشد:

اولاً - محکوم به دلایل زیر درخواست نموده باشد:

- (۱) عدم اهلیت یکی یا هر دو طرف، براساس قانون دولت متبوع
- (۲) موافقت‌نامه داوری براساس قانون حاکم فاقد اعتبار بوده
- (۳) تعیین داور یا جریان رسیدگی داوری بطرفی که علیه وی به حکم استناد شده درست ابلغ نگردیده و یا اینکه طرف مذکور به جهتی از جهات دیگر قادر به طرح نظریات و مواضع خود در داوری نشده است.

(۴) حکم داوری مربوط به اختلاف خارج از صلاحیت داور یا داوران بوده است.

(۵) نحوه تشکیل مرجع داوری یا تشریفات داوری منطبق با توافق طرفین نبوده است.

(۶) حکم داوری بوسیله مرجع صالح کشور مقر یا قانون حاکم ابطال یا معلق گردیده است.

ثانیاً - مرجع صالح کشوری که شناسایی و اجراء حکم داوری خارجی از او درخواست شده نیز می‌تواند در موارد زیر، اجراء حکم خارجی را رد نماید:

(۱) برابر قوانین و مقررات آن کشور، حل و فصل موضوع مختلف‌فیه از طریق داوری میسر نباشد.

۲) شناسایی و اجرای حکم مغایر با نظم عمومی آن کشور باشد.

۵- بحث تطبیقی در مورد شناسایی و اجرای آرای داوری‌های خارجی :

پس از بررسی و مرور کلیات مقررات حاکم بر شناسایی و اجرای آرای داوری‌های خارجی، اینک بحثی تطبیقی در این مورد، نسبت به هر سه سیستم موجود در شناسایی و اجرای آرای داوری‌های خارجی را، با ذکر مثال عملی در حقوق بین‌الملل، بقرار ذیل، شروع می‌کنیم :

الف - شناسایی و اجرای آرای داوری‌های خارجی در سیستم مختلط (فرانسه).

ب - شناسایی و اجرای آرای داوری‌های خارجی در سیستم وسیع (ایالات متحده آمریکا).

ج - شناسایی و اجرای آرای داوری‌های خارجی در سیستم محدود (جمهوری اسلامی ایران).

ذیلاً مختصری در مورد این سه سیستم و نحوه اجرائی آن در کشورهای پیرو این سیستم‌ها بعرض می‌رسد. لیکن پس از طرح دو قسمت الف و ب، مورد اخیر (ج) بدلیل اهمیت و گستردگی بحث، موضوع تحت عنوان مستقل (۶) تقدیم خواهد شد.

الف - شناسایی و اجرای آرای داوری‌های خارجی در سیستم مختلط (فرانسه):

در اینگونه کشورها مقررات شناسایی و اجرای آرای داوری‌های خارجی متشکل از دو سری مقررات داخلی و بین‌المللی پذیرفته شده توسط آن کشور است.

اول - مقررات داخلی فرانسه :

ماده ۵۰۹ قانون آئین دادرسی مدنی جدید فرانسه (مصوب ۱۲ می ۱۹۸۱)، اجرای احکام خارجی را مشروط به شناسایی توسط محاکم فرانسه می‌داند. این شرایط در مواد ۱۴۹۸ تا ۱۵۰۷ قانون فوق‌الذکر آمده است.

اینگونه آراء باید لزوماً در خارج و به نام یک حاکمیت خارجی صادر شده باشند. بعلاوه ناشی از یک رابطه خصوصی و تابع حقوق خصوصی باشند.

ماده ۱۵۰۴ قانون آئین دادرسی مدنی فرانسه حتی اجازه می‌دهد محکوم‌علیه بمنظور اینکه رای داوری در فرانسه شناسائی نشود و قابلیت اجراء پیدا نکند از محاکم فرانسه درخواست ابطال رای داوری را بنماید به شرط وجود سه شرط ذیل:

یک - رای مربوط به داوری بین‌المللی باشد نه داوری خارجی .

دو - درخواست نزد دادگاه استینافی که رای در حوزه قضایی آن صادر شده باشد، از طریق تقدیم دادخواست، ثبت شود (ماده ۱۵۰۵ ق.آ.د.م).

سه - براساس ماده ۱۵۰۲ قانون فوق‌الذکر موارد ابطال عبارتند از :

(۱) داوری بدون وجود قرارداد داوری انجام شده باشد.

(۲) داوری براساس قرارداد باطل انجام شده باشد.

(۳) داوری براساس قرارداد منقضی شده (ازلحاظ زمانی) انجام شده باشد.

(۴) داوری بدون عنایت به ترکیب یا نصب مورد توافق انجام شده باشد.

(۵) رای خارج از حدود اختیارات داور یا داوران صادر شده باشد.

(۶) مدارک و مستندات قبلاً برای اظهار نظر به طرفین ارائه شده است.

(۷) اجرای رای مخالف با نظم عمومی فرانسه باشد.

از نکات مهم این مقررات در حقوق فرانسه این است که برای شناسایی و اجرای احکام داوریه‌ها هیچ تفاوتی بین احکام و داوریه‌های داخلی، بین‌المللی و خارجی نگذاشته است.

براساس ماده ۱۴۷۶ قانون آئین دادرسی فرانسه، شناسایی آرای داوری - حتی در خارج - جنبه قهری دارد و دارای خصیصه امر مختومه است. یعنی ممکن است حتی محکوم‌علیه برای پایان دعوی و اینکه محکوم‌له برای رسیدگی ماهوی به دادگاهی رجوع ننماید، درخواست اجرای حکم نماید.

برای شناسایی و اجرای اینگونه آراء ماده ۱۴۹۸ قانون مذکور دو شرط پیش‌بینی نموده است:

یک - وجود آرای مورد درخواست توسط "خواهان" به ثبوت برسد.

دو - این شناسایی و یا اجراء به "وضوح" مخالف نظم عمومی بین‌المللی نباشد.

در هر صورت در صورت عدم شناسایی و اجرای حکم داوری خارجی توسط محاکم بدوی فرانسه، ماده ۱۵۰۲ قانون آئین دادرسی ۱۹۸۱ آن کشور، اجازه تجدید نظر خواهی و استیناف را به متقاضی (خواهان) داده است. این در حالی است که اعتراض جهت ابطال باید براساس یکی از موارد سه‌گانه ماده ۱۵۰۴ آن قانون باشد.

دوم - حقوق معاهداتی فرانسه

فرانسه تقریباً در این مورد به پنجاه سند بین‌المللی ملحق شده است. فرانسه به سه سند مذکور قبلی یعنی پروتکل ۱۹۲۳ ژنو در مورد شرایط داوری، کنوانسیون ۱۹۲۷ ژنو در مورد اجرای احکام داوری‌های خارجی، و کنوانسیون ۱۹۵۸ در مورد اجرای احکام داوری‌های خارجی ملحق شده است. علاوه بر آن به هشت تصمیم قضایی و چهل کنوانسیون دو جانبه در این مورد نیز پیوسته است که بعضی از آنان به دلایل قدیمی‌تر بودن، دارای مقررات شدیدتری نسبت به مقررات جدید هستند. لازم به ذکر است که در حقوق فرانسه، تعارض بین مفاد مقررات قراردادی بین‌المللی و حقوق داخلی، همواره به سود قواعد و مقررات بین‌المللی حل می‌گردد و قضات فرانسوی بر اساس قانون اساسی باید، در اینگونه موارد بر اساس مفاد عهدنامه‌ها و کنوانسیون‌های بین‌المللی و در یک کلام، قراردادهای بین‌المللی عمل نمایند.

ب - شناسایی و اجرای آرای داوری‌های خارجی در سیستم وسیع (ایالات متحده آمریکا)

همانگونه که قبلاً مطرح شد در اینگونه سیستم‌ها تفاوتی بین آراء داخلی و بین‌المللی یا خارجی وجود ندارد و در مورد همه آنها مقررات و قواعد بطور یکسان قابل اجراء است و فقط مقررات داخلی خود را در این زمینه را اعمال می‌نمایند.

یکی از نکات قابل ذکر در مورد حقوق ایالات متحده آمریکا بطور اعم و در این مورد بطور اخص، این است که آمریکا دارای پنجاه سیستم حقوقی مستقل، هر ایالت دارای یک سیستم حقوقی است، و یک سیستم حقوقی فدرال است. در این بحث مجال بررسی سیستم‌های ایالتی آمریکا نیست و فقط بحث شناسایی و اجرای آرای داوری‌های خارجی در حقوق فدرال آمریکا بررسی می‌شود. زیرا هر یک از ایالت‌های آن کشور یا دارای قانون مستقل داوری - مانند قانون داوری ۱۹۲۰ نیویورک - است و یا این مقررات را در آئین دادرسی مدنی خود پیش‌بینی نموده‌اند که در صورت ورود به مباحث هر کدام - در حقیقت - باید ۵۱ نوع شناسایی و اجراء را بررسی کنیم که خارج از حوصله و وقت این مجموعه می‌باشد.

قانون داوری فدرال ایالات متحده آمریکا مصوب ۱۹۲۵ می‌باشد و نکات عمده آن در مورد

شناسایی و اجراء به شرح ذیل است:

اول - هرگونه اختلاف مالی قابل ارجاع به داوری است و موارد عدم امکان در کلیه ایالت‌ها بسیار نادر است.

دوم - هیچگونه محدودیتی در زمینه عدم صلاحیت شخص داور یا داوران و یا انتخاب داور خارجی و یا تعداد داوران پیش‌بینی نشده است و عمدتاً در این امور (نحوه رسیدگی، تشریفات و ...) بعهده طرفین می‌باشد.

سوم - داوران ملزم به رعایت ماهوی خاصی نیستند و همواره براساس عدالت و انصاف مبادرت به صدور رای می‌نمایند و الزام طرفین دعوی به رعایت مقررات خاص اگرچه الزام‌آور است، بندرت صورت می‌گیرد.

چهار - علیرغم قراردادی بودن داوری در آمریکا، به داوران حق احضار شهود و مطالبه مدارک و اسناد براساس قوانین موضوعه داده شده است.

پنج - براساس رویه متداول داوری، اصحاب دعوی باید بنحو صحیحی از شروع رسیدگی بوسیله داوران مطلع شوند و امکان اقامه دعوی و دفاع به آنها در حدود مقررات سازمانهای مختلف داوری داده شود.

شش - طرفین حق فرستادن وکیل به داوری را دارا می‌باشند.

هفت - ایالات متحده آمریکا به هیچ‌یک از کنوانسیونها و اسناد بین‌المللی در مورد شناسائی و اجرای آراء داوریهایی خارجی ملحق نشده است گرچه در اجراء، آنها را رعایت می‌کند.

هشت - درخواست اجرای رای داوری باید حداکثر ظرف یکسال پس از صدور رای انجام شود.

نه - دستور اجرای رای باید توسط مرجع قضایی صادر شود.

ده - موارد ابطال رای داوری عبارتند از:

۱) بطلان رای داوری .

۲) قبول و یا رد غیرموجه مدارک و یا شهود و بی‌نظمی در رسیدگی .

۳) استناد داوران به ادله نامربوط موثر در رای .

۴) عدم رعایت اصل بی‌طرفی (سوء رفتار به معنای اخص)، مانند گرفتن وام توسط داور از یکی از

اصحاب دعوی .

ع- شناسایی و اجرای آرای داوریهای خارجی در ایران (سیستم محدود)

همانگونه که قبلاً عرض شد در سیستم محدود شناسایی و اجرای آرای داوریهای خارجی، کشورهای تابع این سیستم در عین حال که بین آرای داوریهای داخلی و خارجی و بین المللی تفاوت می گذارند لیکن به هیچیک از قراردادهای بین المللی در این مورد ملحق نشده اند که جمهوری اسلامی ایران نیز از جمله این کشورها است.

در این قسمت به بررسی عناوین زیر خواهیم پرداخت :

الف - تاریخچه و سوابق قانونگذاری در مورد داوری در حقوق ایران.

ب - بررسی قوانین و مقررات موجود مربوط به شناسایی و اجراء در ایران.

ج - شرایط شناسایی آرای داوریهای خارجی در ایران .

د - تشریفات شناسایی آرای داوریهای خارجی در ایران .

ه - موانع اجرای آرای داوری های خاری در ایران .

و - اجرای احکام داوری های خارجی در ایران (براساس قوانین) .

ز - اجرای احکام داوری های خارجی در ایران (براساس معاهدات دوجانبه).

ذیلاً مطالبی مختصر در مورد هر کدام تقدیم خواهد شد.

الف - تاریخچه و سوابق قانونگذاری در مورد داوری در حقوق ایران

اول - نخستین تلاش قانونگذار در این مورد را می توان در مواد ۶۳۲-۶۸۰، باب نهم قانون آئین

دادرسی مدنی مصوب ۱۳۱۸ دید که بطور عام در مورد داوری صحبت نموده است و عنایتی به داوریهای خارجی یا بین المللی نداشته است.

دوم - اصل یکصدوسی و نهم قانون اساسی دومین تلاش مقنن ایرانی است که در مورد ارجاع

دعای اموال عمومی، خصوصاً مواردی که یکطرف آن خارجی است، که در آذرماه سال ۱۳۵۸ انجام پذیرفته است.

سوم - داوری بین المللی پیش بینی شده در بیانیه ها، و اسناد مربوطه الجزایر بین جمهوری

اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا است که در ۲۹ دیماه ۱۳۵۹ (۱۹ ژانویه ۱۹۸۱) بتصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

چهارم - بندج ماده ۵ قانون تشکیل اتاق بازرگانی و صنایع و معادن مصوب ۱۳۶۹ است که اجازه تشکیل دیوان داوری را، به آن اتاق، برای حل و فصل دعاوی می‌دهد.

پنجم - لایحه داوری تجاری بین‌المللی است که در جلسه ۱۳۷۳/۲/۲۵ به تصویب هیات وزیران رسیده و هم‌اکنون در مجلس شورای اسلامی، در شور دوم، در کمیسیونها، برای تصویب نهایی، در حال بررسی و رسیدگی است.

ب - قوانین و مقررات مربوط به شناسایی و اجرای آرای داوریهای خارجی در ایران

در مقررات و قوانین مدون ایران، همانگونه که در تاریخچه توضیح داده شد - هیچگونه قوانین و مقررات خاص و مشخصی در مورد شناسایی و اجرای آرای داوریهای خارجی وجود ندارد. کمابینه حدود ۷۰ سال از قانونگذاری در ایران می‌گذشت و ماحتی در مورد شناسایی و اجرای احکام خارجی (بطور عام) حکمی نداشتیم. تنها ماده ۱۲۹۵ قانون مدنی در این مورد وجود داشت که در مورد شناسایی اسناد صادره از کشورهای خارجی (بطور عام) صحبت می‌کرد و با یک تفسیر موسع و باز و لیبرال، احکام صادره از کشورهای خارجی را نیز جزء اسناد چهارگانه کشوری، لشکری، اداری و قضائی قرار می‌گرفت و شرایط چهارگانه این ماده را برای شناسایی و اجرای احکام خارجی رعایت می‌شد تا اینکه در اول آبان ماه ۱۳۵۸ قانون اجرای احکام مدنی تصویب گردید. فصل نهم این قانون یعنی مواد ۱۸۰-۱۶۹ به شناسایی و اجرای احکام و اسناد خارجی پرداخته است. از آن زمان ما دارای قوانین و مقررات مدون در مورد اجرای احکام خارجی شدیم. به عبارت دیگر باید گفت تا آن زمان نحوه برخورد با احکام صادره از سایر کشورهای جهان در ایران دارای مقررات مدون خاص خود نبود. هم اکنون ما این مشکل را در این امر مهم به طور خاص راداریم که باید برای شناسایی و اجرای آرای داوری‌های خارجی، بدلیل نداشتن مقررات خاص خود در حقوق ایران، به قواعد و مقررات مربوط به:

۱- شناسایی و اجرای احکام خارجی

۲- اجرای آرای داوری (به طور عام) رجوع نماییم.

با توسل به مقررات و قواعد مربوط به شناسایی و اجرای احکام خارجی می‌توانیم مقررات مربوط

به شناسایی و اجرای داورهای خارجی را در حقوق ایران پیدا کنیم. زیرا:

اولاً هیچ رای داور تازمانی که مورد شناسایی دادگاه و محکمه مقرر مرجع داورى قرار نگیرد و براساس آن، دادگاه امر به اجرای آن صادر نماید، قابلیت اجراء پیدا نمی کند. بنابر این آنچه ضمانت اجراء در کشور دیگر پیدامی کند امر به اجرای رای است که یک ماهیت قضایی دارد و براساس بند ۸ ماده ۱۶۹ قانون اجرای احکام نیز یکی از شروط شناسایی، صدور دستور اجراء می باشد مقررات مدلی داورى آنستیرال (کمیسیون حقوق تجارت بین المللی سازمان ملل) و ICC (اطاق بازرگانی پاریس) نیز بر این امر تصریح دارند.

ثانیاً ماده ۳۵ لایحه پیشنهادی داورى تجاری بین المللی ایران نیز صراحتاً مقرر می دارد: " آراء داورى که مطابق مقررات این قانون صادر می شود قطعی و لازم الاجراء است و در صورت درخواست کتبی از دادگاه موضوع ماده ۶ (دادگاه عمومی مرکز استان - شعبه یک) با ترتیبات اجرای احکام دادگاهها به مورد اجراء گذاشته می شود. " یعنی هیچ تفاوتی بین اجراء (نه شناسایی) آرای داوریهها و احکام دادگاهها از دیدگاه قانونگذار ایرانی نیست.

ثالثاً - ماده ۹۷۲ قانون مدنی مقرر می دارد: " احکام صادره از محاکم خارجه و همچنین اسناد رسمی لازم الاجراء تنظیم شده در خارجه را در ایران اجرا نمود مگر اینکه مطابق قوانین ایران امر به اجراء آنها صادر شده باشد. "

بنابراین آرای داوریههای خارجی موضوع دستور اجرای محاکم و دادگاههای خارجی نیز از موضوعات مشمول این ماده بوده و باید برای اجرای دستور و امر به اجرای آنها توسط محاکم ایران صادر شود، و،

رابعاً در اجرای ماده ۹۷۲ قانون مدنی، ماده ۱۷۷ قانون اجرای احکام مقرر می دارد: " اسناد تنظیم شده در کشورهای خارجی به همان ترتیب و شرایطی که برای اجرای احکام دادگاههای خارجی در ایران مقرر گردیده قابل اجرا می باشد. "

بنابراین برای یافتن مقررات مربوط به شناسایی و اجرای آرای داورى های خارجی، باید از قوانین و مقررات مربوط به شناسایی و اجرای احکام دادگاههای خارجی در حقوق ایران و مقررات مربوط به داورى در حقوق ایران - و با امید به وضع قوانین خاص در این مورد در آینده نزدیک - کمک گرفت که در

این بحث نیز اینگونه عمل شده است.

ج - شرایط شناسایی آرای داوری‌های خارجی در ایران

با عنایت به مفاد ماده ۹۷۲ قانون مدنی و ماده ۱۶۹ قانون اجرای احکام مدنی مصوب ۱۳۵۶/۸/۱، هشت شرط برای شناسایی احکام خارجی پیش‌بینی نموده است. این شروط عبارتند از: اولاً- حکم از کشورهایی صادر شده باشد که بموجب قوانین خود یا عهود یا قراردادهای، احکام صادره از دادگاه‌های ایران در آن کشور قابل اجراء باشد یا در مورد اجرای احکام معامله متقابل نماید. ثانیاً- مفاد حکم مخالف با قوانین مربوط به نظم عمومی یا اخلاق حسنه نباشد. ثالثاً- اجرای حکم مخالف با عهود بین‌المللی که دولت ایران آنرا امضاء کرده یا مخالف قوانین مخصوص نباشد.

رابعاً- حکم در کشوری که صادر شده قطعی و لازم‌الاجراء باشد و بعلت قانونی از اعتبار خود راز دست نداده باشد.

خامساً- از دادگاه‌های ایران حکمی مخالف حکم دادگاه خارجی صادر نشده باشد.

سادساً- رسیدگی به موضوع دعوی مطابق قوانین ایران اختصاص به دادگاه‌های ایران نداشته باشد.

سابعاً- حکم راجع به اموال غیر منقول واقع در ایران و حقوق متعلق به آن نباشد.

ثامناً- دستور اجرای حکم از مقالات صلاحیتدار کشور صادرکننده حکم صادر شده باشد.

د - موانع اجرای آرای داوری‌های خارجی در ایران

مواردی که مانع اجرای آرای داوری‌های بین‌المللی می‌شوند را می‌توان به هفت دسته تقسیم

کرد:

اول - موانع قابل ابطال .

دوم - موانع باطل‌کننده .

سوم - موارد غیر قابل ارجاع به داوری .

چهارم - مواردی که داوری از بین می‌رود .

پنجم - آراء مخالف با قوانین موجد حق .

ششم - هم تبعه بودن .

هفتم - موارد مخالف اصل یکصدوسی و نهم قانون اساسی .

اول - موانع قابل ابطال

این موانع که در مقررات مختلف آمده‌اند کلاً در ماده ۳۳ لایحه داورى تجارت بین‌المللى جمع آمده‌اند. این ماده، به شرط تصویب نهایی، مقرر می‌دارد که رای داورى در موارد زیر به درخواست یکی از طرفین توسط دادگاه موضوع ماده ۶ (شعبه ۱ دادگاه عمومی مرکز استان) قابل ابطال است:

(۱) یکی از طرفین فاقد اهلیت بوده باشد.

(۲) موافقت‌نامه داورى به موجب قانون حاکم معتبر نباشد و یا در صورت سکوت قانون حاکم، مخالف صریح قوانین ایران باشد.

(۳) مقررات مربوط به ابلاغ، اختاریه‌های تعیین داور، یا درخواست داورى رعایت نشده باشد.

(۴) درخواست‌کننده ابطال، بدیلی که خارج از اختیار او بوده، موفق به ارائه دلایل و مدارک خود نشده باشد.

۵- داور خارج از حدود اختیارات خود رای داده باشد.

۶- ترکیب هیات داورى یا آئین دادرسی مخالف مقررات موافقت‌نامه داورى یا قوانین آئین دادرسی حاکم باشد.

۷- قرارداد داورى مشتمل بر نظر موافق یا موثر داور جرح شده باشد.

۸- رای داورى مستند به سندی بوده باشد که جعلی بودن آن به موجب حکم نهایی ثابت شده باشد.

۹- پس از صدور رای داورى، مدارکی یافت شود که دلیل حقانیت درخواست‌کننده ابطال بوده و ثابت شود که آن مدارک را طرف مقابل مکتوم داشته و یا باعث کتمان آنها شده است.

دوم - موارد ابطال رای

ماده ۳۴ لایحه داورى تجارى بین‌المللى، همانند ماده ۶۶۵ قانون آئین دادرسی مدنى، در موارد

زیر رای "داور" یا "هیات داورى" را اساساً باطل و غیر قابل اجراء می‌داند:

۱- در صورتی که موضوع اصلی اختلاف، بموجب قوانین ایران، قابل حل و فصل از طریق داورى نباشد

(ماده ۶۷۵ قانون آ.د.م نیز بر این امر تصریح دارد.)

۲- در صورتی که مفاد رای مخالف با نظم عمومی یا اخلاق حسنه کشور و یا قواعد آمره این قانون باشد.

(ماده ۶۷۵ قانون آ.د.م نیز این امر را پذیرفته است.)

۳- رای داور در خصوص اموال غیر منقول واقع در ایران بوده، و یا با قوانین آمره جمهوری اسلامی ایران، و یا با مفاد اسناد رسمی که از اعتبار نیفتاده است، معارض باشد. مگر اینکه در مورد اخیر "داور" حق سازش داشته است.

سوم - مواردی که موضوع قابل ارجاع به داور نیست

ماده ۶۷۵ قانون آئین دادرسی مدنی دوتنوع دعوی را قابل ارجاع به داور نمی‌داند:

یک - دعوی ورشکستگی.

دو - دعاوی راجع به اصل نکاح و طلاق و فسخ نکاح و نسب.

چهارم - مواردی که داور از بین می‌رود

ماده ۶۵۶ قانون آئین دادرسی مدنی در دو مورد مقرر می‌دارد که داور از بین می‌رود:

یک - در صورت تراضی کتبی طرفین.

دو - در صورت فوت یا محجور شدن یکی از طرفین.

پنجم - آراء مخالف با قوانین موجد حق

ماده ۶۵۸ قانون آئین دادرسی مدنی مقرر می‌دارد که رای داور یا هیات داور نباید مخالف

با قوانین موجد حق باشد.

ششم - هم تبعه بودن

ماده ۶۳۳ قانون آئین دادرسی مدنی مقرر می‌دارد که در مورد معاملات واقع بین اتباع ایران و

اتباع خارجه، طرف ایرانی نمی‌تواند مادام که اختلاف تولید نشده است به نحوی از انحاء مستلزم شود که در صورت بروز اختلاف حل آنرا به داور یا یک یا چند نفر و یا به داور هیاتی رجوع نمایند که آن شخص یا اشخاص و یا آن هیات دارای همان تابعیتی باشد که طرف معامله دارد و در هر قرارداد که مخالف این حکم باشد، در قسمتی که مخالفت دارد باطل و بالا اثر است.

این در صورتی است که در بقیه موارد داور از قبل از اختلاف، پیش بینی داور و یا داوران بلامانع است.

هفتم - موارد اختلاف اصل یکصدوسی ونهم

اصل یکصدوسی ونهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مقرر می‌دارد که صلح دعاوی راجع

به اموال عمومی و دولتی یا ارجاع آن به داوری در هر مورد موکول به تصویب هیات وزیران است و باید به اطلاع مجلس برسد موارد مهم راقانون تعیین می‌کند. بنابراین ارجاع دعاوی راجع به اموال که طرف دعوی خارجی باشد باید به تصویب مجلس نیز برسد.

هـ- تشریفات شناسایی آرای داوریهای خارجی در ایران

تشریفات شناسایی احکام و اسناد خارجی در فصل نهم قانون اجرای احکام مدنی بقرار ذیل پیش بینی شده است :

اول - به استناد ماده ۱۷۲ قانون فوق الذکر، متقاضی شناسایی و اجرای حکم باید به دادگاه عمومی محل اقامت محکوم علیه در ایران و یا محل سکونت وی در ایران و در صورت نداشتن هیچکدام از آندو به دادگاه عمومی شهرستان تهران رجوع نماید و اجرای حکم را کتبا تقاضا نماید.

دوم - براساس ماده ۱۷۳ آن قانون، متقاضی باید به تقاضای اجرای خود اسناد زیر راضیمه نماید :
۱- نسخه ای از رونوشت حکم دادگاه خارجی با ترجمه رسمی و تایید مامور سیاسی یا کنسولی کشور صادرکننده .

۲- رونوشت دستور اجرای حکم از طرف مرجع صلاحیتدار با ترجمه .

۳- گواهی نماینده سیاسی یا کنسولی یکی از طرفین راجع به صدور دستور اجرای حکم از طرف مقامات صلاحیتدار .

۴- گواهی امضاء نمایندگان سیاسی و یا کنسولی توسط وزارت امور خارجه ایران .

سوم - دادگاه برطبق ماده ۱۷۴ قانون اجرای احکام در جلسه ای اداری فوق العاده با بررسی تقاضا و مدارک ضمیمه آن، قرار قبولی تقاضا و لازم الاجراء بودن حکم راصادر و دستور اجراء می‌دهد و یا با ذکر علل وجهات، رد تقاضا را اعلام می‌داد.

چهارم - قرارداد تقاضا باید به متقاضی ابلاغ شود و نامبرده می‌تواند ظرف ده روز از آن تجدید نظر بخواهد. (ماده ۱۷۵ قانون اجرای احکام)

پنجم - دادگاه تجدید نظر کننده به استناد ماده ۱۷۶ آن قانون، در جلسه ای فوق العاده، به موضوع رسیدگی و در صورت وارد بودن شکایت، بافسخ رای پژوهش خواسته، امر به اجرای حکم صادر می‌کند و در غیر این صورت آنرا تایید می‌کند. رای قابل فرجام نیست .

و - اجرای احکام داوریه‌های خارجی در ایران (براساس قوانین)

در مورد اجرای اسناد، احکام و آرای خارجی در حقوق ایران سه ماده قانونی وجود دارد که هر سه حکم واحدی را اعلام نموده‌اند:

اول - ماده ۱۷۷ قانون اجرای احکام مدنی مقرر می‌دارد که اسناد تنظیم شده در کشورهای خارجی بهمان ترتیب و شرایطی که برای اجرای احکام دادگاههای خارجی در ایران مقرر گردیده قابل اجراء می‌باشند.

دوم - ماده ۱۷۸ همان قانون نیز پیش‌بینی نموده است که احکام و اسناد خارجی طبق مقررات اجرای احکام مدنی بمرحله اجراء گذاشته شوند.

سوم - در لایحه داوریه‌های تجاری بین‌المللی نیز مطلب جدیدی برای اجرای آرای داوریه‌ها پیش‌بینی نشده است و در ماده ۳۵ خود مقرر نموده است که آرای داوریه که مطابق این قانون صادر شود قطعی و لازم‌الاجرا است و در صورت درخواست کتبی از دادگاه موضوع ماده ۶ (شعبه یک دادگاه عمومی مرکز استان) براساس ترتیبات اجرای احکام دادگاهها به مورد اجراء گذاشته می‌شوند.

بنابراین، با عنایت به اجتماع حکم هر سه ماده فوق، آرای داوریه‌های خارجی مانند احکام مدنی داخلی در ایران قابل اجراء می‌باشند.

ز - اجرای احکام داوریه‌های خارجی در ایران (براساس معاهدات دوجانبه)

در حقوق بین‌الملل ایران، در مورد اجرای آرای داوریه‌های خارجی در ایران به سه سند بین‌المللی می‌توان دسترسی پیدا کرد:

اول - عهدنامه مودت و روابط اقتصادی و حقوقی کنسولی ایران - آمریکا مصوب ۱۳۳۶:

بند ۳ ماده ۳ این عهدنامه مقرر می‌دارد که از حل و فصل خصوصی اختلافاتی که جنبه حقوقی داشته و مربوط به اتباع و شرکتهای هریک از طرفین متعاهدین باشد در قلمرو طرف متعاهد دیگر جلوگیری نخواهد شد و در مواردی که حل و فصل مزبور از طریق حکمیت و داوریه بعمل آید نه بیگانگی حکمها و داورها و نه خارج بودن عمل وقوع حکمیت به خودی خود مانع اجرای آراء صادره از حکمیت نخواهد شد. بنابراین براساس این بند لزومی ندارد که داور از کشورهای متعاهدین باشد و نه لزومی دارد محل داوریه در یکی از کشورهای متعاهدین باشد. پس هر رای داوریه خارجی و با داور

یا داوران با هر تابعیتی مشمول این بند خواهد شد.

دوم - پروتکل تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری ایران و آمریکا مصوب ۲۷ اردیبهشت ۱۳۴۶ :

بند ۸ این پروتکل موانع اجرای رای داوران را همان موانع مندرج در کنوانسیون ۱۹۵۸ نیویورک در مورد شناسایی و اجرای احکام خارجی می‌داند (که قبلاً عرض شده است).
سوم - ماده ۲ بیانیه اصلی دولت جمهوری اسلامی دمکراتیک و مردمی الجزایر و بیانیه دوم یا بیانیه دولت جمهوری دمکراتیک الجزایر درباره حل و فصل دعاوی توسط دولت جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا مصوب ۲۹ دیماه ۱۳۵۹، نحوه شناسایی و اجرای احکام صادره را بر اساس مقررات آن بیانیه و مقررات اصلاح شده داوران ۱۹۷۶ آنستیرال (کمیسیون حقوق تجارت بین‌الملل سازمان ملل متحد) دانسته است. زیرا براساس این توافق مقررات شکلی حاکم بر این دیوان داوران همان مقررات مدلی ۱۹۷۶ آنستیرال می‌باشد و نحوه اجراء آراء صادره از دیوان نیز تابع مقررات آن بیانیه و مقررات اصلاح شده آنستیرال شده است.

۷- نتیجه‌گیری

با عنایت به نقش حیاتی تجارت و حقوق تجارت بین‌المللی در حیات اقتصادی و بازرگانی کشورها، و با توجه به نقش غیرقابل انکار و حیاتی حقوق داوریه‌های بین‌المللی در آن رشته، خصوصاً قسمت اجرای آرای داوریه‌های خارجی در یک کشور، که ایجاد اطمینان ذهنی در بین تجار کشورهای دیگر برای انجام مراودات و مبادلات تجاری یا کشوری و یا بازرگانان کشوری، می‌نماید و با در نظر گرفتن این نکته که حقوق ایران فاقد مقررات مدون و پیش‌بینی شده در این زمینه است و توسل به مقررات متفرقه تفسیری، زمینه را برای ایجاد یک روش متحدالشکل را بوجود نمی‌آورد، و خصوصاً با عنایت به این نکته که این مقررات غالباً در رابطه با اجرای اسناد و احکام خارجی است که دارای پیچیدگی‌ها و سخت‌گیری‌های خاص خودشان می‌باشند (در حالیکه داوریه‌ها هم خودشان و هم اجراء آنان نیاز به نرمش و خضوع حقوقی بیشتری است)، پیشنهاد می‌گردد همانگونه که برای شناسایی و اجرای احکام خارجی پس از گذشت حدود ۷۰ سال قوانینی در حقوق ایران تدوین شده است، برای اجرای آرای داوریه‌های خارجی نیز مقرراتی تدوین تا ضمن ایجاد یک وحدت حقوقی

در اجرای آرای داوریهای خارجی در ایران و روان نمودن تجارت خارجی و بین‌المللی در سایه این مقررات از موارد تقلب نسبت به قانون نیز جلوگیری شود و یک حکومت حقوقی مناسب بر این رشته حیاتی کشور ایجاد کنیم. حسن دیگر این امر قابلیت شناسایی و اجرای آرای داوریهای ایران در سایر کشورها براساس عمل متقابل خواهد بود.

الحاق به کنوانسیون ۱۹۵۸ نیویورک، با حفظ و رعایت قوانین اصلیه جمهوری اسلامی ایران، با عنایت به پذیرش ضمنی قانونگذار در پروتکل تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری ایران و آمریکا ۱۳۴۶/۲/۲۷، و با توجه به مفاد آن و نظر به شمول موضوعی کشورهای عضو آن، می‌تواند گام مفید و موثر دیگری در این زمینه باشد.

